

TÜRK HALK OYUNLARININ TASNİFİ

Abmet ÇAKIR*

Bütün ilimlerde olduğu gibi, folklorun da -ilim adamı ve uzmanlar tarafından - tasnifi yapılmıştır. Millî Folklor Araştırma Dairesi Başkanlığı tarafından 1977 yılında meydana getirilen 8 kişilik çalışma grubu, üç yıllık bir çalışma sonunda "Belgelik Kümeleme Kılavuzu Taslağı" nı hazırlamıştır. Bu çalışmada "Türk Halk Oyunları" bölümünün tasnif görevini de ben üstlenmişim. Çeşitli sebeplerle bugüne kadar yayınlanamayan "Kümeleme Kılavuzu Taslağı"nın halk oyunları bölümü 1984 yılında İzmir'de, 1985 yılında İstanbul'da folklor konulu dernekler için MİFAD tarafından düzenlenen "Öğretici Yetiştirme Kursu"ndaki kursiyerlere ders notu olarak verilmiştir.

Halk oyunları konusunda çalışmalar yapan ilim adamı ve uzmanların son zamanlarda sık sık ifade ettikleri gibi, bu sahadaki ihtiyacı gidermek ve çalışanlara yardımcı olmak amacıyla bu çalışmayı yayınlamak ihtiyacı duydum. Tasnif Dewey sistemine göre yapılmıştır. Türk halk oyunları 10'lu sistemle kadro, kategori, küme, sınıf, bölüm, alt bölüm, alt bölüm altı gibi geniş bir biçimde ele alınmıştır.

TÜRK HALK OYUNLARININ TASNİFİ

- 100 Halk oyunlarının oynanış nedeni, yeri, oyuncu seçimi, oyuncu hazırlığı.
- 110 Halk oyunlarının oynanış nedeni.
- 112 Nişan ve düğün nedeniyle oynanan oyunlar
- 113 Askere, gurbete uğurlama ve karşılama nedeniyle oynanan oyunlar
- 114 Bayram ve şenlik nedeniyle oynanan oyunlar
- 114.2 Dini bayramlar nedeniyle oynanan oyunlar
- 3 Millî " " " "
- 4 Mevsimlik bayramlar nedeniyle oynanan oyunlar (Hidrellez-Nevrüz gibi).
- 5 Kurtuluş günleri nedeniyle oynanan oyunlar
- 6 Şenlikler nedeniyle oynanan oyunlar
- 115 Yaşlılar arası eğlenceler ve sevinçli anlar nedeniyle oynanan oyunlar
- 115.2 Yaşlılar arası eğlenceler nedeniyle oynanan oyunlar.
- 4 Sevinçli anlar nedeniyle oynanan oyunlar

- 116 Göç (Yaylaya çıkış ve dönüş). nedeniyle oynanan oyunlar
- 117 Toplumsal bir olay nedeni ile (grev) oynanan oyunlar
- 118 Savaş öncesi ve sonrası oynanan oyunlar
- 120 Halk oyunlarının oynanma yerleri.
- 122 Oynanış nedenine göre seçilen yerler. (110 dakikası gibi).
- 123 Sahne veya belirlenmiş bir yerde.
- 123.2 Kapalı yerde, sahnede.
- 4 Açık havada, harman yerinde, evin damında v.b.
- 130 Oyuncu seçimi.
- 132 Erkeklerin oynadığı oyunlarda. Oyuncu seçimi
- 134 Kadınların oynadığı oyunlarda. Oyuncu seçimi
- 136 Kadın-Erkek karışık oynanan oyunlarda. Oyuncu seçimi
- 140 Oyuncuların hazırlığı.
- 150 Oyuncuların oyun içindeki görevleri.
- 152 Kadınların oynadığı oyunlarda.
- 154 Erkeklerin " " "
- 156 Kadın-Erkek karışık oynadığı oyunlarda.
- 200 Halk oyunlarının geleneği, inancı, cfsansı, hikayesi
- 220 Geleneği (Oynanış geleneği).
- 221 Çalgısız oynama geleneği (sözlü, sözsüz).
- 221.1 Kadınların çalgısız oynama geleneği.
- 2 Erkeklerin çalgısız oynama geleneği.
- 3 Kadın-Erkek karışık çalgısız oynama geleneği.
- 222 Çalgı eşliğinde oynama geleneği (Kadın, erkek, kadın-erkek karışık)
- 223 Çalgı ve söz eşliğinde oynama geleneği (Kadınların, erkeklerin, kadın-erkek karışık)
- 224 Ateş etrafında oynama geleneği (sinsin v.b) (Kadınların, erkeklerin, kadın-erkek karışık)
- 300 Halk oyunlarında kıyafet -eşlik eden çalgılar oyunlarının aldıkları adlar.
- 320 Kıyafet ve süsleme.
- 322 Kadın giyim kuşamı.
- 324 Erkek giyim kuşamı.
- 326 Takılar-süsler.
- 327 Aksesuarlar.
- 328 Saç şekilleri ve süslenme.

* Kültür Bakanlığı MİFAD Şube Müdürü

- 340 Eşlik eden çalgılar
- 342 Telli çalgılar. (Bağlanma, kabak kemane,)
- 342.1 yaylı
- .2 mızraplı
- 344 Üflemeli çalgılar. (Kavak, Mey)
- 346 Vurmalı çalgılar. Davul, Napara
- 348 Çarpmalı çalgılar. (Zilli maşa, zil)
- 360 Halk oyunlarının aldıkları adlar.
- Atabarı Artvin
- Basbas zeybeği - Afyon
- Karanlık dcre Çanakale
- Şekeroğlan - Kars
- Vıyda vıy - Yozgat v.b.
- (360'ın karşısına ad yazılır ve alfabetik sıraya konur.)
- 500 Konularına göre halk oyunları (Dansları.)
- (Konularına göre halk oyunları aşağıdaki küme. sınıf, bölüm, altbölüm. . . . lerdeki gibi ele alınmaktadır.)
- 520 İnsan - tabiat ilişkisini konu alan halk oyunları.
- 522 Astronomik olayları konu edinenler.
- 522.2 Yağmur-Kar-Dolu. (Yağmur yağar-Neşehir, Yağmur yağdı Zeybeği - Aydın)
- .3 Rüzgâr.
- .4 Sis-kırağı. (Sis dağı Geresun)
- 524 Akar ve durgun suların konusunu alan halk oyunları. (Coşkun çoruh Artvin)
- 524.2 Deniz-Göl.
- .3 Dere-çay-nehir. (Çine çayı zeybeği - Aydın. çaya vardım - Silifke)
- 525 Dağ-ova-yer adlarından. (Hasan dağı - Adana, Ankara zeybeği - Ankara)
- 526 Bitkileri konu alan halk oyunları. (iğde dalları - Afyon, Kavak - Erzurum)
- 527 Rakatları konu alan halk oyunları. (Tek ayak - Diyarbakır, üç ayak - Amasya, Ondört - Kars, Beş-ayak - Adıyaman)
- 528 Tabii afetleri konu alan halk oyunları.
- 528.2 Deprem.
- .3 Yangın.
- .4 Sel.
- 530 İnsan-hayvan ilişkilerini konu alan halk oyunları.
- 532 Evcil hayvanlar.
- 532.2 Kümes hayvanları. (Tavuk Barı - Erzurum)
- .4 Küçük baş hayvanları. (Terli koyun - Tokat).
- .6 Büyük baş hayvanları.(Deve - Gaziantep, Öküz - Eskişehir)
- 534 Yırtıcı hayvanlar. (Kartal - Bingöl)
- 540 Toplumsal ilişkileri ve oyunları konu alan halk oyunları.
- 542 Kavga-savaş.
- 542.1 Kavga. (Harkuşta - Bitlis, Bıçak horonu - Trabzon)
- .2 Savaş. (kılıç-kalkan Bursa, Bengi-Balıkesir)
- 544 Kişileri konu alan halk oyunları (Ata barı, Abdurrahman halayı, Veysel barı gibi).
- 546 Hissî ilişkiler.
- 546.2 Aşk-sevgi. (sarı çiçek-Artvin)
- .4 Beğenme-beğenilme (kur yapma). (Dillala - Çorum)
- .5 Kiskançlık. (kiskanç-kars)
- 547 Askere-gurbete uğurlama, karşılama. (Çorum halayı Çorum)
- 548 Din muhtevalı (Sema, samah)
- 550 Üretim ilişkilerini (ekonomiyi) konu edinen halk oyunları.
- 552 Tarım ve reңberlik
- 552.2 Toprağı işleyiş. (Pamuk-Hatay)
- .4 Ekim. (kımıl - Urfa)
- .5 Ürünün zarar görmesi sonucu yakınma. (çekirge - Çorum, Sivas, Ankara)
- .6 Hasat. (Galuç - Adıyaman)
- 553 mesleklerle ilgili. (Kasap - Kırklareli, Edirne, Değir-menci - Manisa, Kastamonu)
- 553.2 Çobanlarla ilgili. (Çoban - K. Maraş)
- .3 Avcılarla ilgili. (Topal serçe - Kayseri)
- 554 Taşımacılık (genici oyunu - Adıyaman - kelek van - Van)
- 555 Yardımlaşma (imece).
- 556 Günlük işler.
- (ekmek yapmayı, hamur yoğurmayı, inek sağmayı, ip eğirmeyi vb.)
- 556.2 Beslenme (Türkmenkızı - Silifke, Pekmez - Adana)
- .3 Bir iş üretme (ip eğirme - Teşi - Diyarbakır, Artvin)
- .4 Hamamla ilgili (yıkama ile ilgili iş halayı - Sivas)
- 557 Üretim araçlarını konu alan halk oyunları.
- 600 Değişik yörelerde değişik grup oyunları. (Kırım,